Valiokunnan lausunto SuVL 10/2026 vp– U 54/2026 vp, U 55/2026 vp

Suuri valiokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kehyksen perustamiseksi Euroopan pilvipalvelu- ja tekoälyekosysteemin vahvistamiseksi (pilvipalveluiden ja tekoälyn kehittämisen säädös)

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin puolijohde-ekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä ja asetuksen (EU) 2023/1781 (sirusäädös) kumoamisesta (sirusäädös 2.0)

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskuntaan on saapunut valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kehyksen perustamiseksi Euroopan pilvipalvelu- ja tekoälyekosysteemin vahvistamiseksi (pilvipalveluiden ja tekoälyn kehittämisen säädös) (U 54/2026 vp).

Suuri valiokunta merkitsi saapuneeksi liikenne- ja viestintävaliokunnan kannanoton: Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja pitää Euroopan teknologisen suvereniteetin edistämistä ja riippuvuuksien vähentämistä tärkeinä tavoitteina. Valiokunta korostaa sitä, että viestintäverkkojen merkitys ja toimintaedellytykset on huomioitava nopean kehittämisen alueilla. Valiokunta painottaa, että rajanveto NIS 2-direktiiviin ja muuhun sääntelyyn tulee täsmentää jatkovalmistelussa ja että sääntelyn soveltamisalan tulee olla toimijoiden kannalta ennakoitavaa. Yksityisten toimijoiden 31 artiklan mukaisen osallistumisen tulee säilyä lähtökohtaisesti vapaaehtoisena ja mahdollisten sitovien velvoitteiden osalta tulee asetuksessa säätää niiden keskeisistä perusteista, kohderyhmästä ja keskeisestä sisällöstä. Päällekkäisiä arviointi- ja todentamisvelvoitteita sekä EUCS-sertifiointijärjestelmän ja kansallisten arviointikriteeristöjen päällekkäisyyttä tulee välttää. Lupamenettelyjen sujuvuus on turvattava siten, että menettelyyn saadaan perustuslain edellyttämät oikeusturvatakeet. Niiden tulee myös tukea digitaaliseen infrastruktuuriin kohdistuvia investointeja.

Suuri valiokunta merkitsi saapuneeksi tulevaisuusvaliokunnan kannanoton: Tulevaisuusvaliokunta kuuli asiantuntijoita EU:n pilvipalvelu- ja tekoälyekosysteemin kehittämisen pitkän aikavälin näkökulmasta ja polkuriippuvuuksista. Kuulemisten perusteella asiantuntijat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä Euroopan parlamentin ja neuvoston ehdotukseen sekä valtioneuvoston kantaan siitä. Asiantuntijalausunnoissa korostuivat ekosysteemiajattelu sekä korkean arvonlisän tekoälytehtaat. Vaikka EU:n teknologisen suvereniteetin tavoitteena tulee toisaalta olla teknologisen infrastruktuurin turvaaminen kaikissa olosuhteissa, suvereniteetti

ei toisaalta tarkoita täydellistä omavaraisuutta tai eristäytymistä. Päinvastoin haasteena on kehittää EU:n ja sen jäsenmaiden kilpailukykyä ja asemaa kansainvälisissä arvoketjuissa. Siksi olennaista ei ole pelkästään datakeskuskapasiteetin ja pilvipalveluiden määrä, vaan erityisesti se lisäarvo, jota dataa prosessoimalla saadaan aikaan taloudessa ja laajemminkin yhteiskunnassa. Tämän lisäarvon synnyttämiseksi Euroopan tulee vahvistaa kykyään kehittää, ymmärtää ja hallita kriittisiä digitaalisia teknologioita eikä keskittyä vain niiden käyttöönottoon. Teknologiakehitys tulee ymmärtää toisiinsa kytkeytyvien toimijoiden ekosysteemeinä, panostaen niissä tapahtuvaan suunnitteluun, kehittämiseen ja tutkimukseen. Asiantuntijakuulemisessa esimerkkinä mainittiin Suomessa ja Euroopassa vahva, datan liikuttamisen mahdollistava verkkoinfrastruktuuriosaaminen ja suositeltiin myös verkkolaitteiden tunnustamista strategiseksi suvereniteettia mahdollistavaksi teknologiaksi sekä verkkojen erottamista laskentarautaa koskevista poikkeuksista. Tällaisella systeemisellä lähestymistavalla Suomella ja Euroopalla on mahdollisuus ottaa haltuun teknologiasuvereniteettia kasvattavia arvoketjujen kontrollipisteitä. Tärkeää on myös EU:n sisäinen kyky omistaa ja hyödyntää eurooppalaista dataa, jotta sitä käyttävien yritysten ja palveluiden tuottama lisäarvo kehittäisi nimenomaan Euroopan omaa taloutta ja hyvinvointia. Uuden teknologian kehittämisestä ja käyttämisestä syntyvän lisäarvon kohdentumiseen liittyen kuulemisessa keskusteltiin tarpeesta jatkaa EU:n edelleen hajanaisten pääomamarkkinoiden harmonisointia liiketoiminnan skaalauksen ja riskirahoituksen edistämiseksi Euroopassa. Erityisenä pitkän aikavälin näkökulmana tulevaisuusvaliokunnan kuulemisessa nousivat esille myös yhteiskunnan dataistumisen ympäristövaikutukset, kiertotalous ja vastuullisuus. Mitä esimerkiksi datakeskusten teknologialle ja rakennuksille tapahtuu, kun ne vanhenevat ja poistetaan käytöstä? Digitaalinen infrastruktuuri tulisi suunnitella alusta pitäen rakentamisen ympäristövaikutukset minimoiden sekä tilojen ja laitteiden jatkokäyttö ja kierrätys huomioiden. Vastuulliseen datatalouteen liittyviä mahdollisuuksia ovat myös kestävä energiantuotanto, datakeskusten oman hukkalämmön hyödyntäminen kaukolämpönä sekä esimerkiksi monimuotoisuuden suojelu ja mahdolliset kompensaatiot rakennustyömailla sekä sosiaalisesta kestävyydestä ja oikeudenmukaisuudesta huolehtiminen. Suomella on jo nyt merkittävää osaamista ja kilpailukykyä myös tällä osa-alueella. Asiantuntijakuulemisessa mainittiin hyvinä esimerkkeinä muun muassa supertietokone LUMIn sijoittaminen entiseen paperikonehalliin sekä suomalainen huippuluokan osaaminen metallien talteenotossa teollisuuden sivuvirroista. Euroopan parlamentin ja neuvoston ehdotus datakeskusten nopean kehittämisen alueisiin liittyvien lupahakemusten hiljaisesta hyväksynnästä ja perusluvasta, johon sisällytettäisiin etukäteisluvitusta, voi olla ongelmallinen tästä vastuullisuusnäkökulmasta. Asiantuntijalausunnossa nostettiinkin esiin, että suosiollista kohtelua olisi järkevämpää kohdistaa selvin kriteerein arvioitua yhteiskunnallista hyötyä ja lisäarvoa tuottaville datakeskuksille eikä perustaa kehittämisalueita, joilla kaikki datakeskukset saavat samat edut.Toisena pitkän aikavälin näkökulmana tulevaisuusvaliokunta keskusteli yhteiskunnan ka

Eduskuntaan on saapunut valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin puolijohde-ekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä ja asetuksen (EU) 2023/1781 (sirusäädös) kumoamisesta (sirusäädös 2.0) (U 55/2026 vp).

Suuri valiokunta merkitsi saapuneeksi tulevaisuusvaliokunnan kannanoton: Tulevaisuusvaliokunta kuuli asiantuntijoita Euroopan unionin puolijohde-ekosysteemin vahvistamisen pitkän aikavälin näkökulmasta ja polkuriippuvuuksista. Kuulemisten perusteella

asiantuntijat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä Euroopan parlamentin ja neuvoston ehdotukseen sekä valtioneuvoston kantaan siitä. Asiantuntijoiden mukaan huomiota ei tule kiinnittää vain nykyteknologiaan, kuten generatiivisen tekoälyn käyttöönottoon ja datakeskuksiin, vaan on otettava huomioon myös tulevaisuuden teknologiset mahdollisuudet. Suomella on erityisosaamista, jolla se voi nousta teollisen ja fyysisen tekoälyn ja seuraavan sukupolven murrosteknologioiden kehittäjien kärkikastiin. Asiantuntijoiden mukaan valtioneuvosto voisi siksi ottaa kannassaan nykyistä vahvemmin esiin Suomen osaamisen esimerkiksi mikroelektroniikassa, fotoniikassa ja kvanttiteknologiassa sekä suurteho- ja kvanttilaskentaa yhdistelevässä hybridilaskennassa.Tulevaisuuden teknologiaratkaisuja itse kehittämällä voidaan välttää tulevat riippuvuudet Euroopan ulkopuolisesta teknologiasta. Etenkin EuroHPC:n tekoälytehtaat tulisi asiantuntijoiden mukaan siksi nähdä sirujen käyttäjien ohella myös sirusuunnitteluosaamisen kehittämisen alustoina. Suomen puolijohde- ja siruosaamista korostettiin erityisesti erikoistuneessa mikroelektroniikassa, verkkojen piirisuunnittelussa ja kvanttiteknologiassa. Jos Suomeen saadaan haettu tekoälygigatehdas, se luo valiokunnan kuuleman asiantuntijan mukaan ympärilleen sitä enemmän lisäarvoa tutkimukselle, osaamiselle, yrityksille ja teknologiakehitykselle, mitä paremmin se kytkeytyy LUMI AI Factoryyn, yliopistoihin ja tutkimukseen, tekoälyyn tieteessä, teolliseen tekoälyyn, dataan sekä kotimaiseen ohjelmisto- ja teknologiakehitykseen.Kuulemisessa nousi esille myös sirusuunnitteluun liittyvän osaamisen yhteys kansalliseen turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen. Tähän liittyen tulevaisuusvaliokunnan kuulema asiantuntija ehdotti, että ainakin avaruus tulisi mainita sirusäädöksessä puolustuksen rinnalla. Avaruuskomponentteja valmistetaan pieninä sarjoina verrattuna esimerkiksi autoteollisuuden sirumääriin, mutta niiden saatavuus ratkaisee, saadaanko vaikkapa puolustukselle keskeinen järjestelmä toimitettua. Jos politiikka mitoitetaan suurten sirumäärien mukaan, jäävät avaruusteknologiat riippuvaiseksi Euroopan ulkopuolisista toimittajista. Asiantuntijoiden mukaan esimerkiksi VTT:n, Espoon kaupungin, Aalto-yliopiston ja Teknologiateollisuuden puolijohdetoimialaryhmän yritysjäsenten yhteisessä Kvanttinova-pilotointiympäristössä kehitetään puolijohdeosaamista, jota voi hyödyntää myös pienen volyymin sirusarjoihin kriittisessä infrastruktuurissa.

Lausunnot

Asiasta U 54/2026 vp on annettu seuraavat lausunnot:
- ympäristövaliokunta YmVL 26/2026 vp
- talousvaliokunta TaVL 30/2026 vp

Asiasta U 55/2026 vp on annettu seuraavat lausunnot:
- ympäristövaliokunta YmVL 27/2026 vp
- talousvaliokunta TaVL 31/2026 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- erityisasiantuntija Lasse Laitinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Simo Välke, työ- ja elinkeinoministeriö
- professori Laura Ruotsalainen, Suomen ELLIS-instituutti
- toimitusjohtaja Markku Räsänen, ConfidentialMind

- maajohtaja, Google Cloud Markus Hongisto, Google Finland Oy
- yhteiskuntasuhdevastaava Milja Kalliosaari, IQM Finland Oy
- yhteiskuntasuhdejohtaja Heidi Nystedt, Microsoft Oy
- teknologiajohtaja Tero Nordström, SADE Innovations Oy
- Media Relations Sanni Salokangas, SpaceTime
- hallituksen jäsen Taneli Tikka, SpaceTime
- johtaja, Digital Systems Jenny Hasu, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- johtava asiantuntija Antti Harjunpää, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- johtava asiantuntija Tiina Vainio, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- johtava asiantuntija Joonas Mikkilä, Teknologiateollisuus ry
- toimitusjohtaja, Kyberala ry Peter Sund, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- professori Laura Ruotsalainen, Suomen ELLIS-instituutti
- maajohtaja, Google Cloud Markus Hongisto, Google Finland Oy
- yhteiskuntasuhdevastaava Milja Kalliosaari, IQM Finland Oy
- johtava asiantuntija Antti Harjunpää, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

Suuren valiokunnan työjaosto on kuullut:
- Euroopan komission johtava varapuheenjohtaja Henna Virkkunen, Euroopan komissio

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio antoi 3.6.2026 Euroopan teknologisen suvereniteetin paketin (COM(2026) 503 final), johon sisältyvät ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi pilvipalveluiden ja tekoälyn kehittämisen säädökseksi (COM(2026) 502 final) sekä ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin puolijohde ekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä ja asetuksen (EU) 2023/1781 (sirusäädös) kumoamisesta (COM(2026) 504 final).

Näiden nyt käsiteltävänä olevien asetusehdotusten ohella teknologisen suvereniteetin pakettiin kuuluvat myös avoimen lähdekoodin strategia sekä energia-alan digitalisaatiota ja tekoälyä koskeva etenemissuunnitelma.

Pilvipalveluiden ja tekoälyn kehittämisen asetusehdotuksen tavoitteena on vahvistaa ja kehittää EU:n pilvipalvelu- ja tekoälyekosysteemiä, kyvykkyyksiä, investointeja sekä infrastruktuuria. Siinä ehdotetaan toimia tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan parantamiseksi ja Euroopan datakeskuskapasiteetin lisäämiseksi. Ehdotuksella pyritään myös parantamaan Euroopassa tarjottavien pilvipalvelujen luotettavuutta sekä lisäämään eurooppalaisten toimijoiden riippumattomuutta kolmansien maiden pilvipalveluntarjoajista.

Sirusäädös 2.0 korvaisi EU:n nykyisen sirusäädöksen ja laajentaisi sääntelyn koskemaan puolijohteiden teollista käyttöönottoa, kysyntäpuolen toimenpiteitä ja strategisia hankkeita.

Ehdotuksen tavoitteena on vahvistaa Euroopan puolijohde-ekosysteemin kilpailukykyä, häiriönsietokykyä ja teknologisia valmiuksia sekä kykyä varautua puolijohteiden saatavuushäiriöihin ja kriiseihin.

Ehdotusten pääasiallinen sisältö on kuvattu valtioneuvoston kirjelmissä U 54/2026 vp ja U 55/2026 vp.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kanta ehdotuksiin on esitetty valtioneuvoston kirjelmissä U 54/2026 vp ja U 55/2026 vp.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Euroopan komissio antoi 3.6.2026 Euroopan teknologisen suvereniteetin paketin, jonka toisiinsa liittyviä ja samaa teknologista suvereniteettia vahvistavia osia ovat pilvipalveluiden ja tekoälyn kehittämisen -ehdotus sekä sirusäädös 2.0 -ehdotus.

(2) Suuri valiokunta kiinnittää valtioneuvoston huomiota talousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan lausuntoihin (TaVL 30/2026 vp ja YmVL 26/2026 vp) sekä liikenne- ja viestintävaliokunnan ja tulevaisuusvaliokunnan kannanottoihin pilvipalveluiden ja tekoälyn kehittämisen asetusehdotuksesta. Lisäksi suuri valiokunta kiinnittää valtioneuvoston huomiota talousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan lausuntoihin (TaVL 31/2026 vp ja YmVL 27/2026 vp) sekä tulevaisuusvaliokunnan kannanottoon sirusäädös 2.0 -ehdotuksesta. Näiden pohjalta suuri valiokunta korostaa seuraavia näkökohtia.

Ehdotus pilvipalveluiden ja tekoälyn kehittämisestä (U 54/2026 vp)

(3) Suuri valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin tärkeinä tavoitteita EU:n teknologisen suvereniteetin vahvistamisesta sekä pilvi- ja tekoälypalveluiden haavoittuvuuden vähentämistä.

(4) Talousvaliokunta pitää lausunnossaan tekoälyn käyttöönoton nopeuttamista yrityksissä tärkeänä Suomen kilpailukyvyn näkökulmasta ja suhtautuu siten valtioneuvoston tavoin lähtökohtaisen myönteisesti tekoälyn kokemus- ja kiihdyttämiskeskusten perustamiseen. Monimutkaisten ja päällekkäisten julkisvetoisten rakenteiden luomista tulisi kuitenkin välttää ja varmistua siitä, että perustettavat tekoälykeskukset myös tosiasiallisesti palvelevat elinkeinoelämän tarpeita. Suuri valiokunta yhtyy talousvaliokunnan näkemykseen.

(5) Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi laatia kansalliset pilvi- ja tekoälystrategiat. Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan pilvi- ja tekoälystrategian laatimisvelvoitteen tulisi pysyä jäsenvaltiolle ja julkishallinnolle tarkoituksenmukaisena. Talousvaliokunta toteaa, että ehdotetut strategiat ovat perusteltuja vain siinä tapauksessa, että ne tuovat toimintaan lisäarvoa.

(6) Talousvaliokunta toteaa, että verkkoinfrastruktuuri on erittäin keskeinen ja välttämätön elementti Euroopan teknologisen suvereniteetin näkökulmasta ja pitää tärkeänä, että verkkolaitteet lisätään asetuksen soveltamisalan piiriin.

(7) Suuri valiokunta yhtyy talousvaliokunnan näkemykseen, jonka mukaan toiminnan tulee olla mahdollisimman markkinaehtoista, teknologianeutraalia ja kustannustehokasta ja ehdotuksen kohdella omistusoikeudellista ja avointa lähdekoodia teknologianeutraalisti. Suuri valiokunta korostaa lisäksi suomalaisten yritysten tasapuolisia toimintaedellytyksiä.

(8) Ehdotuksen mukaan kunkin jäsenvaltion tulisi nimetä vähintään yksi datakeskusten nopean kehittämisen alue. Jäsenvaltioiden tulisi ottaa nopean kehittämisen alueilla käyttöön asetusehdotuksessa tarkoitettu peruslupa, joka laitoskohtaisia lupia lukuun ottamatta kattaisi kaikki luvat ja hyväksynnät, joita datakeskuksilta kyseisellä alueella edellytetään ja johon sisällytettäisiin etukäteisluvitusta. Alueille sijoittuvat datakeskushankkeet katsottaisiin EU-lainsäädännössä tarkoitetuiksi strategisiksi hankkeiksi, joihin sovellettaisiin ympäristöarviointien nopeuttamista koskevan komission asetusehdotuksen (COM(2025) 984) liitteen säännöksiä (erittäin tärkeän yleisen edun status, rajoitetusti lupahakemusten hiljainen hyväksyntä, riitojen ratkaiseminen nopeutetusti), jota koskevat neuvottelut ovat vielä kesken. Hiljaista hyväksyntää ei ympäristöarviointeja koskevan asetusehdotuksen mukaan sovellettaisi, jos hankkeeseen sovellettaisiin vesipuite-, lintu-, luonto- tai YVA-direktiivin mukaista ympäristöarviointia, jos kyseessä olisi hanketta koskeva lopullinen päätös, tai jos jäsenvaltion kansallisessa oikeusjärjestelmässä ei ole hallinnollisen hiljaisen hyväksynnän periaatetta.

(9) Suuri valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto pyrkii vaikuttamaan sen puolesta, että ehdotus nopean kehittämisen alueista poistetaan kokonaan. Nopean kehittämisen alueiden säilyminen komission ehdotuksessa sisältäisi riskin maiden väliselle deregulaatiokilpailulle ja loisi uusia tarpeettomia erityisetuja datakeskushankkeille ympäri Eurooppaa. Ympäristövaliokunta korostaa, että tällaisen alueen määrittely olisi myös poikkeavaa Suomen kunta- ja hankevetoisessa toimintaympäristössä, jossa valtiojohtoinen alueiden osoittaminen tiettyjen teollisten toimintojen käyttöön ei ole vakiintunut toimintamalli.

(10) Suuri valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto pyrkii vaikuttamaan sen puolesta, että ehdotuksesta peruslupamenettelyn käyttöönottamisesta, joka sisältyy nopean kehittämisen alueisiin, luovuttaisiin kokonaan. Ympäristövaliokunnan asiantuntijakuulemisessa saadun tiedon mukaan teollisuuden vauhdittamisesityksen (Industrial Accelerator Act, IAA) yhteydessä kattavan perusluvan on katsottu luovan enemmän haasteita kuin ratkaisevan niitä.

(11) Suuri valiokunta korostaa talousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan tavoin, että Suomessa on viime vuosina panostettu luvituksen sujuvuuteen erilaisten investointien helpottamiseksi siten, että samalla huomioidaan alueidenkäyttöön ja kaavoitukseen liittyvät kansalliset toimivaltuudet, ei vaaranneta ympäristönsuojelun korkeaa tasoa sekä turvataan kansalaisten osallistumisoikeus ympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

(12) Ympäristövaliokunta korostaa, että datakeskusten sijainnin ohjaaminen ja luvittaminen toteutetaan Suomessa edelleen lähtökohtaisesti kaavoituksen pohjalta, poikkeuksena puhtaan siirtymän sijoittamislupa. Asetusehdotuksen jatkovalmistelussa on tärkeää kiinnittää huomiota

siihen, ettei sääntely tosiasiallisesti ohjaa kaavallista harkintaa tai maankäyttöä. Ympäristötoimien alalla toimenpiteet, jotka vaikuttavat jäsenvaltioiden kaavoitukseen tai maankäyttöön, kuuluvat erityisen lainsäätämisjärjestyksen piiriin. Tällaiset toimenpiteet edellyttävät neuvostossa yksimielisyyttä, eikä niitä voida hyväksyä tavallista lainsäätämisjärjestystä noudattaen määräenemmistöllä. Suuri valiokunta pitää ympäristövaliokunnan ja talousvaliokunnan tavoin tärkeänä varmistaa jatkoneuvotteluissa, ettei ehdotuksella puututa jäsenvaltioiden kaavoitusvaltaan.

(13) Suuri valiokunta pitää ympäristövaliokunnan tavoin tärkeänä, että ns. hallinnollinen hiljainen hyväksyntä ei koske tilanteita, joissa hallinnollista hiljaista hyväksyntää ei tunnisteta kansallisessa lainsäädännössä, kuten Suomessa.

(14) Ympäristövaliokunta korostaa tarvetta huomioida kansalliset erityispiirteet asianmukaisella tavalla jättämällä jäsenvaltioille riittävästi liikkumavaraa lupamenettelyjen ja muita ympäristöasioita koskevien menettelyjen kehittämiseen ja nopeuttamiseen. Ympäristövaliokunta korostaa tarvetta energiajärjestelmän strategiselle kokonaistarkastelulle ilmasto- ja biodiversiteettivaikutukset mukaan lukien. Suuri valiokunta yhtyy tähän näkemykseen.

(15) Suuri valiokunta korostaa, että pelkkä datakeskuskapasiteetin lisääminen ei riitä vahvistamaan teknologista suvereniteettia. EU:n teknologisten riippuvuuksien vähentäminen vaatii myös määrätietoista yhteisten eurooppalaisten datainfrastruktuurien, dataosaamisen ja datan omistajuuden vahvistamista sekä ohjelmistojen ja palvelukokonaisuuksien kehittämistä.

(16) Suuri valiokunta yhtyy talousvaliokunnan tavoin valtioneuvoston kantaan, jossa suhtaudutaan lähtökohtaisesti myönteisesti ehdotuksen mukaisten pilvipalvelujen varmuustasojen hyödyntämiseen julkisissa hankinnoissa. Samalla suuri valiokunta yhtyy tulevaisuusvaliokunnan näkemykseen siitä, että palvelun tuottajien luotettavuuden arvioinnin kriteerit on määriteltävä huolellisesti.

(17) Suuri valiokunta painottaa, että jatkoneuvotteluissa olisi tärkeä varmistua siitä, että asetusehdotus muodostaa toimivan ja johdonmukaisen kokonaisuuden asetukseen liittyvän muun EU-sääntelyn, kuten NIS-direktiivin kanssa.

(18) Suuri valiokunta toteaa, että asetuksesta seuraavien velvoitteiden täytäntöönpanolle tulisi varata realistinen siirtymäaika.

(19) Talousvaliokunta toteaa, että toimivan ja tehokkaan ekosysteemin rakentaminen edellyttää, että laskenta-, data-, tekoäly-, kvantti-, puolijohde-, ohjelmointi- ja tietoliikenneyhteyskyvykkyyksien arvoketjua sekä niihin liittyvää osaamista kehitetään yhtenä yhteentoimivana kokonaisuutena, joka tukee innovaatioita, investointeja, kilpailua ja eurooppalaisten yritysten skaalautumista. Suuri valiokunta yhtyy tähän näkemykseen. Lisäksi suuri valiokunta korostaa tulevaisuusvaliokunnan tavoin, että teknologista suvereniteettia tavoiteltaessa on myös huolehdittava yhteiskunnan infrastruktuurin ja toimintojen kestävyydestä sekä huoltovarmuudesta ja häiriönsietokyvystä.

(20) Suuri valiokunta painottaa aidon eurooppalaisen markkinan ja kysynnän luomista. Euroopan teknologisen kilpailukyvyn vahvistaminen edellyttää julkisten panostusten ohella erityisesti yksityisten investointien lisäämistä, pääomamarkkinoiden yhdentymistä sekä innovatiivisten yritysten kasvun ja kansainvälisen skaalautumisen esteiden poistamista. Uusilla EU-tason tukivälineillä ei tule korvata markkinaehtoisten investointien edellytysten parantamista.

Ehdotus sirusäädös 2.0:sta (U 55/2026 vp)

(21) Talousvaliokunta toteaa, että EU:n tulee kehittää puolijohdealaa kunnianhimoisesti ja pitää ehdotuksen tavoitteita lähtökohtaisesti kannatetavina. Sekä EU:lle että Suomelle on etua siitä, että ehdotus kattaa lähes koko puolijohteiden arvoketjun. Jatkoneuvotteluissa tuleekin vaikuttaa aktiivisesti siihen, että Suomen kannalta keskeiset arvoketjun osat, teknologiat ja toimialat tulevat sääntelyssä kattavasti huomioiduiksi. Suuri valiokunta yhtyy tähän näkemykseen.

(22) Talousvaliokunnan tavoin suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että ehdotetut välineet eurooppalaisen sirusuunnittelun kehittämiseksi ja lisäämiseksi ovat suurelta osin kannatettavia.

(23) Ehdotuksella pyritään nopeuttamaan tutkimus- ja innovaatiotulosten siirtymistä teolliseen käyttöön. Talousvaliokunnan tavoin suuri valiokunta katsoo, että ehdotuksen jatkoneuvotteluissa tulisi varmistua siitä, että osaamiskeskusten perustamisesta, pilottituotantolinjoista, suunnittelualustasta, sirurahastosta ja kysyntää tukevista toimista rakentuva kokonaisuus tosiasiallisesti edistää tutkimus- ja innovaatiotulosten siirtymistä teolliseksi tuotannoksi.

(24) Valtioneuvosto pitää perusteltuna, että ehdotuksella vahvistettaisiin puolijohdemarkkinoiden kysyntäpuolen toimenpiteitä. Suuri valiokunta yhtyy tähän näkemykseen ja pitää ehdotettuja menetelmiä pääosin kannatettavina.

(25) Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan julkisilla hankinnoilla voitaisiin luoda innovatiivisille eurooppalaisille puolijohderatkaisuille ensimmäisiä käyttökohteita, asiakasreferenssejä ja kysyntää sekä tukea yritysten skaalautumista kansainvälisiksi toimijoiksi.

(26) Ehdotuksessa säädettäisiin strategisten hankkeiden ja eurooppalaisten puolijohdeteknologian aloitteiden lupamenettelyjen nopeuttamisesta. Ehdotuksen mukaan eurooppalaiset puolijohdeteknologian aloitteet ja strategisen hankkeiden lupamenettely saisi kestää korkeintaan 12 kuukautta. Lupamenettely kattaisi kaikki hankkeen tarvitsemat luvat ja ympäristöarvioinnit. Eurooppalaiset puolijohdeteknologian aloitteet ja strategiset hankkeet katsottaisiin strategisiksi hankkeiksi, joihin sovellettaisiin ympäristöarviointien nopeuttamista koskevan komission asetusehdotuksen liitteen säännöksiä (erittäin tärkeän yleisen edun status, rajoitetusti lupahakemusten hiljainen hyväksyntä, riitojen ratkaiseminen nopeutetusti), jota koskevat neuvottelut ovat vielä kesken. Hiljaista hyväksyntää ei ympäristöarviointeja koskevan asetusehdotuksen mukaan sovellettaisi, jos hankkeeseen sovellettaisiin vesipuite-, lintu-, luonto- tai YVA-direktiivin mukaista ympäristöarviointia, jos kyseessä olisi hanketta koskeva lopullinen

päätös, tai jos jäsenvaltion kansallisessa oikeusjärjestelmässä ei ole hallinnollisen hiljaisen hyväksynnän periaatetta.

(27) Ympäristövaliokunta suhtautuu valtioneuvoston kannan mukaisesti myönteisesti lupamenettelyjen sujuvoittamisen tavoitteeseen, kunhan kansalliset erityispiirteet otetaan huomioon jättämällä jäsenvaltioille riittävästi liikkumavaraa lupamenettelyjen ja muiden ympäristöasioita koskevien menettelyjen kehittämiseen. Suomessa on jo tehty johdonmukaisesti työtä ympäristöluvituksen sujuvoittamiseksi ja vähähiilistymisen edistämiseksi tarvittavien investointien houkuttelemiseksi Suomeen korostaen samalla, että hallinnon sujuvoittamistoimet eivät saa vaarantaa ympäristönsuojelun korkeaa tasoa ja että kansalaisten osallistumisoikeus ympäristöään koskevaan päätöksentekoon turvataan. On tärkeää, että asetus jättää riittävästi liikkumavaraa kansallisesti parhaiden käytäntöjen toteuttamiseen. Suuri valiokunta yhtyy näihin näkemyksiin.

(28) Suuri valiokunta pitää ympäristövaliokunnan tavoin tärkeänä, että ns. hallinnollinen hiljainen hyväksyntä ei koske tilanteita, joissa hallinnollista hiljaista hyväksyntää ei tunnisteta kansallisessa lainsäädännössä, kuten Suomessa.

(29) Suuri valiokunta korostaa ympäristövaliokunnan tavoin, että ehdotuksen valmistelussa on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, ettei sääntely tosiasiallisesti ohjaa kaavallista harkintaa tai maankäyttöä. Ympäristötoimien alalla toimenpiteet, jotka vaikuttavat jäsenvaltioiden kaavoitukseen tai maankäyttöön, kuuluvat erityisen lainsäätämisjärjestyksen piiriin. Tällaiset toimenpiteet edellyttävät neuvostossa yksimielisyyttä, eikä niitä voida hyväksyä tavallista lainsäätämisjärjestystä noudattaen määräenemmistöllä. Suuri valiokunta pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa varmistetaan se, ettei asetuksella puututa jäsenvaltioiden kaavoitusvaltaan.

(30) Tulevaisuusvaliokunnan ja suuren valiokunnan kuulemisissa kiinnitettiin myös huomiota sirusuunnitteluun liittyvän osaamisen yhteyteen kansalliseen turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen. Suuri valiokunta kehottaa valtioneuvostoa huomioimaan nämä näkökohdat asianmukaisesti ehdotuksen jatkovalmistelussa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Suuri valiokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto SuVL 10/2026 vp

Helsingissä 4.11.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

1. varapuheenjohtaja Laura Huhtasaari ps
jäsen Sanna Antikainen ps
jäsen Juho Eerola ps
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Pertti Hemmilä kok
jäsen Teemu Keskisarja ps
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Jani Kokko sd
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Mika Lintilä kesk (osittain)
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Jouni Ovaska kesk
jäsen Susanne Päivärinta kok
jäsen Antti Rinne sd
jäsen Onni Rostila ps
jäsen Arto Satonen kok (osittain)
jäsen Sari Tanus kd
varajäsen Inka Hopsu vihr
varajäsen Aleksi Jäntti kok
varajäsen Kimmo Kiljunen sd
varajäsen Pia Lohikoski vas
varajäsen Anders Norrback r
varajäsen Mika Riipi kesk
varajäsen Ville Skinnari sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Laura Aho

Eriävä mielipide

Perustelut

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi pilvipalveluiden ja tekoälyn kehittämisen säädökseksi on osa niin kutsuttua teknologisen suvereniteetin pakettia. Komission mukaan asetusehdotuksen tavoitteena on vahvistaa EU:n pilvipalvelu- ja tekoälyekojärjestelmää, investointeja sekä infrastruktuuria.

Komission ehdottama kokonaisuus sisältää useita ongelmallisia kohtia, joihin valtioneuvosto eikä suuri valiokunta varauksistaan huolimatta suhtaudu tarpeeksi kriittisesti. Datakeskustaloutta on säänneltävä enemmän, mutta monet komission ehdotuksista vievät päinvastaiseen suuntaan. Komission esityksessä on merkittäviä ongelmia esimerkiksi ympäristön ja kansalaisten ympäristöoikeuden sekä kuntien maankäytön monopolin kannalta.

Komissio on julkisesti todennut tavoitteekseen merkittävästi lisätä EU:n laajuista laskentakapasiteettia. Datakeskusten määrän kasvattamisen ei tule olla itseisarvo. Myös suuri valiokunta suhtautuu lausunnossaan datakeskuskapasiteetin kasvattamiseen myötämielisesti, vaikka korostaakin samalla tiettyjä laadullisia kriteereitä.

Komission esittämät, luvitusprosessia keventävät sääntelyratkaisut heikentäisivät mahdollisuuksia arvioida datakeskusten ympäristövaikutuksia huolellisesti. Kattava ympäristövaikutusten arviointi, kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaaminen sekä muutenkin asianmukainen ja huolellinen luvitusprosessi auttavat osaltaan vähentämään ja torjumaan datakeskusten ympäristöhaittoja. Datakeskusten toiminta on kokonaisuudessaan täysin alisäänneltyä suhteessa sen haittoihin.

Datakeskustalouden ylikuumentumiseen liittyy lisäksi merkittäviä kansallisia ja Euroopan laajuisia riskejä, joihin komission asetusehdotuksessa ei varauduta riittävästi. Valtioneuvoston tulisi pyrkiä vaikuttamaan sen puolesta, että myös näihin riskeihin varaudutaan ja datakeskustalouden ylikuumenemista hillitään EU:n tasolla.

On tärkeää, että kehyksessä Euroopan pilvipalvelu- ja tekoälyekosysteemin vahvistamiseksi tunnistetaan datakeskusten riskit ja haittapuolet sekä keskitytään niiden ehkäisemiseen ja minimoimiseen. Vasemmistoliitto on myös esittänyt kansallista strategiaa datakeskusten rakentamiselle, jotta kehitys ei olisi hallitsematonta ja rakentamista ei kohdistettaisi väärille alueille.

Kansallisessa strategiassa tulisi myös asettaa suomalainen maksimikapasiteetti datakeskuksille. Maksimikapasiteetin asettamista puoltaa paitsi sähkön kohtuuton kallistuminen kotitalouksille, myös ekologiset reunaehdot. Yksittäinen datakeskus vie valtavasti maa-alaa ja siten riskinä on metsäkato, ekosysteemien pirstoutuminen ja luontokato laajemmalti. Myös vihreän siirtymän toteuttamisen näkökulmasta liian isoksi kasvava datatalous on ongelmallinen: vihreää siirtymää edistävät hankkeet, kuten yhteiskunnan sähköistäminen ja vetytalous, vaativat suuria määriä sähköä. Vihreän siirtymän toteuttaminen on välttämätöntä ekologiseen kriisiin vastaamiseksi,

eikä datatalous saa viedä etusijaa sen toimeenpanemiselta. Datakeskusten on oltava hyödyksi ihmisille ja hyödyn tulee näkyä kasvavina verotuloina ja työpaikkoina. Esimerkiksi kryptovaluuttoja louhivat datakeskukset tulisi kieltää kokonaan.

Kuten CSC korostaa talousvaliokunnalle antamassa lausunnossaan, Eurooppaan tulee ensisijaisesti tavoitella korkean lisäarvon datakeskuksia, jotka tuottavat merkittäviä taloudellisia ja yhteiskunnallisia hyötyjä noudattaen samalla tiukkoja ympäristö- ja energiatehokkuusnormeja. CSC listaa useita kriteereitä korkean lisäarvon datakeskuksille, kuten datakeskuksen panos tietoliikenteen huoltovarmuuteen, datakeskuksen tuottamat keskeiset palvelut yhteiskunnan hyödyksi ja datakeskuksen suorat ja välilliset työllisyysvaikutukset. CSC myös nostaa yhdeksi kriteeriksi datakeskuksen vastuullisen toiminnan suhteessa siihen alueeseen, jolle se on sijoittautunut. Myös työlainsäädännön ja työehtojen toteutumisesta on huolehdittava erityisesti datakeskustyömailla.

Datakeskusten sähkönkäyttö todennäköisesti nostaa sähkön hintaa ja lisää haasteita sähkön kulutushuippujen hallintaan. Tämä voi pahentaa energiaköyhyyttä haavoittuvissa ihmisryhmissä. Datakeskuksilta tulisi luvituksen yhteydessä velvoittaa kulutusta vastaavan puhtaan sähköntuotannon lisäämistä sekä vähäpäästöisten varavoimajärjestelmien rakentamista ja joustoa, jotta datakeskusten sähköjärjestelmään kohdistama kuormitus pienenee sähkön niukkuustilanteissa.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että valtioneuvosto ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 4.11.2026

Mai Kivelä vas
Pia Lohikoski vas